

DE ROBERTI SCOTTI

NAVARCHI ANGLI, ITINERE ANTARCTICO

[24]

Ibi per declive catena iterum resoluta est, et Day per errorem nimium depressit epistomium:¹ restitit machina, sed stillare coepit oleum ex posteriore axe, fracto axis loculo, quod ex aluminio factum erat. Reficiendum portatur ad hibernaculum, sed nihil habemus otii, — inquit Scottus. — Illo die apertum est Clissoldo non iturum esse inter curatores traharum; pro eo iturum Hooper; quod illi magno fuit dolori.

A. d. XI kal. Nov. dominico item die Scottus primum narrat reparato loculo assidue trahas commeasse, et omnia parata ad profecionem esse. Aegrotare coepisse unum ex praestantissimis canibus, impeditam tempestatibus subsidiariae penus ad Promontorium Tabernarium vecturam, persuasum sibi esse explicata, quam planissime potuissest, dividendorum ciborum ratione, solum Bowers ex omnibus, quibus penosis et ceterarum rerum transportatio commissa esset, non erratum esse in numeris. Eodem die equus accurrit exanimis fere et sanguineis naribus, cui ornamenti hamulus vicini equi vulnus aperuerat. Resecta pelle ante nares pendente res minus visa est atrox. « Cur ipsi dominici dies », s'c exclamat Scottus, « has habere soleat turbas? » Et statim novam addit calamitatem. — « Ne quis, inquit, damnum caperet, non luseramus hocce vere pila. Sed nudius tertius cinematographiae causa temptavimus. Illlico Debenhami intumuit genu, antiquo, ut mihi nunc dicuntur, malo. Non accessisse oportuit. Wilson

censemt ante hebdomadam iter ingredi non posse. Adsunt, qui versus occidentem missi erant, pretiosasque fallunt horas. Quod, si importune accidit, hoc habet commodi, quod Fordis nostri manus percurabitur. Sed fac has extendi moras, quid reliqui erit virium? Quem res habitura erit extum?

A. d. X kal. Nov. motoriae traheae — nam sum narratus, quod haec habuerint fatum — ad iter paratae erant. Et quum iam exissent omnes hibernaculi incalae, ut postremum salutarent, illae non superaverunt promontorium. Day mutato spiramine gasis neglexerat servantes capsos generatorii gasum.¹

A. HABERL.

¹ Quae si tu, qui legisti, parum intellegis, et si Germanice doctus es, viam dabunt verba Germanica: Bei einer Veränderung der Auspuffeinrichtungen hatte Day die erhitzenden Mäntel der Vergaser nicht genügend berücksichtigt. — Habes iocum, ubi ostentes linguam antiquam etiam hodiernis atque technicis rebus accommodari. Auspuffen est Italice: dar botte, Gallice faire pouf. Est autem fuscus ille machinarum strepitus, quae moventur gasibus. Persaepe in ferroviarum stationibus feriuntur aures nobis eo vaporarium machinarum anhelitu. Vergaser autem, vox simplex non male inventa illi parti machinae dynamicae, qua gas generatur, quid a me diceretur aptius quam generatorum gasis, postquam vidi eodem vocabulo, licet non eodem sensu, usum Ambrosium fuisse?

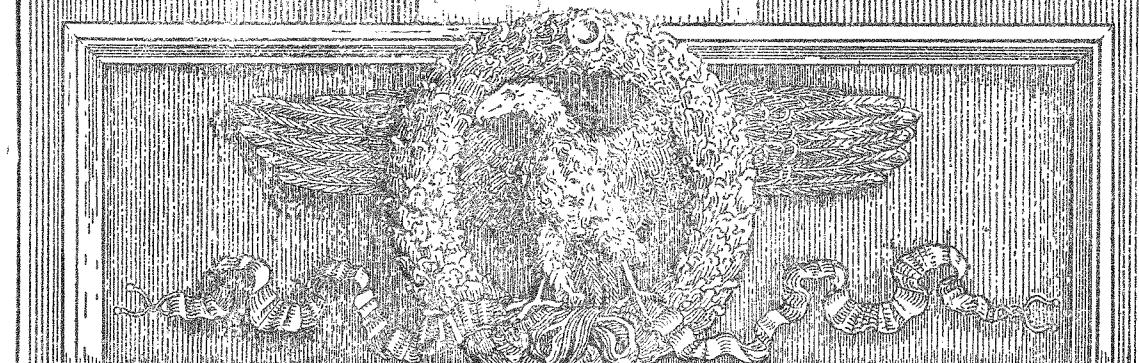
IMPRIMATUR: Fr. A. ZAMPINI, Ep. Porphyreonen.,
Vic. Gen. Civitatis Vaticanae.
Dr. JOSEPHUS FORNARI, Moderator, Sponsor.

TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS.

¹ Epistomium est Germanicum "Ventil", Gallice "Soupape", mobile claustrum.

ALMA
ROMAQVID QVID NON
POSSIDET ARMIS
RELLIGIONE
TENETPer.
Lat
011

C. DEL VECCHIO.

SINGULIS MENSIBUS EDITUR TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS.

Nuperrime prodit

JOSEPHI FORNARI opus, cui titulus:

COMMUNIA VITAE

Phrases et formulae ad latina colloquia instituenda.

Edito altera locupletior.

Venit libell. italic. 8; quibus addendae erunt libell. 0,50 in Italia; libell. 1 apud exteris nationes, pro transmissionis expensis.

Praeterea

Apud Commentarii Administratorem venumdantur eiusdem auctoris Mile-siae fabulae latine scriptae scenisque accommodatae apud ephebea facile agendis:

FRIDIANUS-FRANCISCVLI PRANDIUM

Singulae pretio italic. libell. 2.

(*Ils vero qui extra Urbem hos libros mitti iubeant, addendum erit publici cursus pretium, iuxta normam libell. 0,60 pro singulis exemplaribus.*)

Pro lectoribus novisque sociis, qui **integram ALMAE ROMAE collectionem** habere cupiant ab anno MCMXIV ad expletum annum MCMXXXIII, paucorum exemplarium quae supersunt pretium constituimus libellorum 475 pro Italia; pretium duplicatum, libell. italic. scilicet 950, pro exteris gentibus.

Hae vero collectiones, adiecta in litteris pecunia per nummariam syngrapham (vulgo *chèque*) in Urbe exigendam, *recto tramite* requirendae sunt ab **ALMAE ROMAE** administratore (*Roma, 12, Via del Governo Vecchio, 96*): quod enim pretium positum est, non sinit ut foenus aliquod bibliopolis, vel mediatoribus quibusvis rependi possit.

Ann. XXI

Romae, Mense Februario MCMXXXIV

Fasc. II

ALMA ROMA

LATINITATIS PRAECONIUM SINGULIS MENSIBUS EDITUM

Pretium subnotationis an. MCMXXXIV est pro Italia libell. 15; pro ceteris nationibus summa italica lib. 30 exaequatis; ante solvendum rectoque tramite mittendum ad JOSEPHUM FORNARI doctorem Romam, Via del Governo Vecchio, 96.

PIO XI

SVMMO RELIGIONIS ANTISTITI
PACIFERO IN CHRISTO SALVTARI
ANNVM XIII SACRI PRINCIPATVS
FELICITER AVSPICANTI
BONA OMNIA ET FAVSTA
“ALMA ROMA” COMMENTARIVS
ADPRECATVR EX ANIMO

*Pugnas pro Christo fortis; Tibi dona perennis
Victori pacis Christus at ipse dabit.*

DE HODIERNAE VITAE RATIONE RENOVANDA
MEDITATIONES¹

V.

Per aspera ad astra.

1. Navigem igitur fidens et cautus simul quo mens haec mea me regit, quo rerum natura vocesque nobilissimorum me convitant sapientum: quos forte prope diem singillatim commodius explorabo; modo autem non possum eas non animadvertere quasi plurium concentum musicum. Platonem audio lucem veritatis sitientem atque e carcere huius vitae mortalis ad *Bonum ideale* suspirantem perpetuo atque gradientem;² Aristotelem vero concincentem miro omnia ordine contineri atque moveri ad summum Verum, quod idem sit ac summum Bonum, primum omnium rerum Principium atque ultimum Finem; neque admodum dissonantem Zenonem atque Stoicorum coetum praedicantes omnia moveri et contineri *Intellectu* quodam Divino, quamquam perperam eundem fingant esse veluti huius mundi universi animam; neque demum aliud suspirantem Tullium nostrum Senecamque moralem, nobilissimos inter ethnicos romanos.

2. Quid autem si interrogamus aetatem christianam? Nonne Christus ipse perfectionem Patris caelestis imitandam et quasi aemulandam nobis proposuit ad suum exemplum? Eodem nos hortantur et opitulantur Apostoli, eodem Patres, eodem Doctores. Augustinus, cui nulla philosophorum opinio fuit satis, pacem invenit in Christo atque praedicavit creatum esse cor nostrum ad Deum; Divus Thomas, sepositis ex ordine ceteris omnibus quea-

videntur bona aut externa aut interna homini, aut corporis aut animi, negat aliud quidquam esse hominis sumnum bonum nisi Deum ipsum eidem cognoscendum, amandum, colendum, assequendum, perpetuo fruendum.¹ Sanctus Bonaventura persentit suum cor avere amorem, quaeritare Amantem, vivere contendens ad Amatum; hanc esse veram homine dignam vitam; idem concludit S. Franciscus Salesius detegens in nobis « inclinationem ad Deum super omnia amandum ».²

3. Nemo igitur unquam negavit finem certum quandam esse homini consequendum, seu agendum esse in ordine ad certum quandam finem, in quo fruendo nostra sit beatitas summa; id clamat intus cordis vox, id conclamat extra rerum omnium ad suum finem perpetuus mirusque motus, id praedicant summi cuiusvis loci, cuiusvis temporis magistri: ita ex eorundem consonantia prima atque simul discordia in non paucis exoritur necessario in homine quolibet quaestio maximi momenti: quid mihi agendum ut meum assequar ultimum finem? En quaestio moralis, omnium equidem praestantissima et qua nulla potest nostra interesse magis.

4. Has omnes voces interius exteriusque monentes qui audierit simulque perceperit sese partem quandam esse in hac tam mira rerum universitate, facile idem illico concludet suum ipsius omniumque rerum motum eodem tandem contendere, ad unum tandem esse natura ipsa ordinatum, quo cetera quidem coeco quodam instinctu ducuntur; homo vero libere plane sese conferat ipse: inde primam sibi viam decernit edicens sibi vivendum esse secundum suam naturam rationalem. A qua lege in abstracto perspecta ad ulteriora

¹ *S. Theol.*, I, II^a passim.

² Cf. *Traité de l'Amour de Dieu*, I, I, capp. 7, 14, 15, 16 et ib., lib. II, capp. 6, 15.

eaque magis definita progressus easdemque voces interius exteriusque percontatus edocetur, uti innuimus, a) suam originem¹ altius² esse repetendam, vereque esse divinam; b) naturalem, immanentem, inexhaustam suam inclinationem ad agendum, cupidinem tandem esse supremae suae perfectionis, summi sibi consentanei Boni; c) hoc idem esse aliquid divini, esse *Bonum ideale*, uti docet Plato, veritatem essentialiem, uti Aristoteles, aut Iovem ipsum, veluti Stoici, aut Deum, in ordine gratiae, immediate perpetuoque videndum, fruendum ineffabiliter, ut relligio Christi docet; quibus adlectus monitis epicureos eosque omnes qui nobiles animi motus implicant aut coarctant facile quisque praeterit, atque progreditur cupidus ad suum summum Bonum, ad suum Deum viam querit aptam.

5. At vero omne agens agit simile sibi; quamobrem percipit idem homo similitudinem quandam necesse esse intercedere inter ipsum ac Bonum ad quod vivit, agit, contendit; similitudinem, inquam, naturae; nam motus hic vitae insidet ipsa in natura, agitur ipsa natura;¹ similitudinem tamen, quae possit intercedere inter Deum et hominem, Creatorem et creaturem. Quam similitudinem non ignotam ethnicis paganis, auctam, expolitam, perspectam exhibet relligio christiana.² Nam primi christiani Patres et philosophi veterum sapientiam non plane abiecerunt, sed nullo fere incommodo ad sensum Christi

reducerunt, illam habentes huius praeludium. Itaque rationes seminales non denevantur, sed augmentur ineffabilem in modum lumine ac viribus gratiae supernaturalis,¹ ideoque anima humana dicta est naturaliter christiana.² Augustinus autem³ censem rationes *seminarias* insitas esse corporeis rebus per omnia mundi elementa, easque, datis opportunitis adiunctis, *prorumpere in species debitas*; in ordine autem humano et morali principia intellectus et voluntatis esse veluti seminarias rationes, eisque hominem esse factum similem Deo tum in naturae cum in gratiae ordine. Quae rationes seminales Divo Thomae sunt ipsae facultates cognoscitiva et volitiva a Deo ipso homini essentialiter inditas;⁴ quibus homo fit quadantenus similis Deo; quamobrem virtus est homini naturalis; nam intellectus naturaliter percipit principia cognoscendi et agendi, quae eatenus sunt semina virtutum quatenus voluntas naturaliter fertur ad amandum bonum,⁵ ideoque ad amandum, saltem confuse, Deum ipsum, et hominis natura sibi ipsa deesset nisi ferret in semetipsa «germen vivum» amoris in Deum. Quod perbelle ac suavissime aequae ac acutissime Salesius docet,⁶ hominem natura inclinatum ad Deum super omnia amandum, et quadam quasi infinita siti ferri ad nova semper cognoscenda atque cupienda, ad altiora semper; nec consistere quiescere posse nisi in Deo ipso: quae naturalis inclinatio ad Deum super omnia amandum manifestat nostram a Deo originem tam-

¹ Cf. D. TH., *S. Th.*, I^a 2^a q. 43, a. 1; et SALES., *Traité de l'Amour de Dieu*, lib. I, c. 8.

² PLATO docet Deum intueri *ideas divinas*, quarum omnia sunt veluti imitationes, a Deo ordinatas ut essent similes Sibi (cf. *Rep.*, VI, 109; *Soph.* 248; *Tim.*, 29). ARISTOTELES autem tenet a Deo motore immobili moveri primum caelum; ab hoc autem hominem, qui similis est Deo quatenus effectus similis causae; STOICI vero similitudinis loco ponunt *identitatem*, docentes esse in homine rationes seminales divinitatis.

³ S. IUSTIN., *H. Apol.*, c. 8, § c.; CLEM. ALEX., *Exhort. ad Graec.*, c. 8 et 9; *Stromat.*, lib. I, c. 13.

⁴ TERTULLIAN., *Apolog.* c. 17.

⁵ Cf. *Confession.*, I, 7, c. 9, § 13; *De Trin.*, I, 13, c. 9; *De Genesi ad litt.*, I, 6.

⁶ Cf. D. TH. *S. Th.*, I^a 2^a q. 51, a. 1; q. 118, a. 1 ad 1.

⁷ Id., ib., q. 63, a. 1.

⁸ *Traité de l'Amour de Dieu*, I, I, c. 25, et II, c. 15.

quam a primo Principio; unde fit ut quo magis sese quisque perficiat, eo magis ad Deum accedat, suae respondens naturae. Mirum equidem omnium consensum cum Sacris Litteris, e quibus accepimus dixisse Deum: « faciamus hominem ad similitudinem nostram »; ¹ intellectu ac libera voluntate donatum, quasi ut ipse suis actibus hanc cum Deo similitudinem, præveniente gratia, magis magisque possit perficere, ut eius vita merito dici possit imitatio Dei, iuxta illud Divini magistri: « Exemplum dedi vobis ut quemadmodum ego feci vobis, ita et vos faciatis »; ² atque illud Apostoli: « Imitatores mei estote sicut et ego Christi ». ³

SYLVIA ROMANI.

DE LATINI SERMONIS ELEGANTIA

De quibusdam adverbii eleganter usurpandis. ⁴

§ II. – Adverbia temporis et modi.

I. – « *Nunc* », « *nunc autem* », « *nunc vero* » usurpantur ad opponendam rem « *hypothesi* », ut dicunt; ⁵ v. g.:

¹ Genes., I, 27.

² IOHAN. XIII, 15.

³ Corinth. I, 4.

⁴ Cfr. fasc. mens. Decembbris MCMXXXIII; quae enim sequuntur ea praecedere debabant quae, ex paginarum componendarum errore, in superiore mens. Ianuarii fasciculo edita sunt.

⁵ a) Tursellini haec habet: *Nunc vero* subiici solet in comparatione rei factae, augendi gratia; v. g.: Si M. Fonteium in causa deficerent omnia, tamen esset vobis magnopere providendum... *Nunc vero*, quum laedat nemo bonus... (Cic., *Font.*, 11). - Si hoc non apud cives... *Nunc vero*... (Cic., *Verr.*, VII, 67).

b) « *Nunc* » non solum oppositioni inservit (gallice: *mais, maintenant, au contraire*), sed etiam transitioni (gallice: *mais, or.*).

Sapientia non expeteretur, si nihil efficeret. *Nunc* expetitur (Cic., *De Fin.*, I, 13, 42).

Me ipsum esse dicerem... *Nunc autem* dico (Cic., *De Fin.*, II, 2, 6).

Praeclaras duas artes constitueres... *Nunc vero*... (Cic., *De Or.*, I, 55, 236).

II. – « *Tunc* » semper refertur ad tempus praeteritum et proprie opponitur adverbio « *nunc* », quod de actione praesenti dicitur; v. g.:

Nunc aiunt quod *tunc* negabant (Cic.). « *Tum* » pro « *tunc* » usitatissimum est; v. g.:

Tum mihi Roscius, et alia multa, confirmandi mei causâ, dixit (Cic., *Pro Quintio.*, 25).

Non eos solum, qui *tum* erant, figebat maledictis (Cic., *De Natur. deor.*, I, 34).

III. – « *Adhuc* » ad tempus refertur, tum praesens, tum etiam praeteritum; ¹ v. g.:

Unam *adhuc* epistolam acceperam.

Est *adhuc* non Verres, sed Q. Mutius (Cic., *In Caecil.*, I, 17).

Adhuc haec erant (Cic., *Div.*, II, 2).

Tamen *adhuc* id non fecerem (Cic., *Fam.*, VI, 13).

IV. – Quum compendium faciunt eorum quae dixerunt, Latini adverbio « *fere* » uti solent cum demonstrativo; ² v. g.:

¹ a) Neque « *etiam tum* » neque « *antea* » suppleri possunt adverbio « *adhuc* »; v. g.: Pisistratus, vivo *etiam tum* Solone, imperium Atheniensium occupavit. - Pyrrhus primos elephantes in Italiam adduxit, quas bellua nemo *antea* Romanus viderat.

b) « *Iam* » cum negatione, non significat « *adhuc non* »; v. g.: Non *iam* vereor ne tu illi succenseas (Cic.). - Regii pueri *iam* *nuquam* erant (Cic.). - Profecto *nihil* est *iam* sanctum atque sincerum in civitate (Cic.).

² *Tunc fere* videtur aliquid addere. Significat enim pauca quaedam praeterea fuisse.

Plerumque tamen *fere* ac *ferme* imminent nonnulli rem aut numerum (TURSELLINI).

Haec fere hoc tempore putavi esse dicenda (Cic., *Tusc.*, II, 27, 67).

Haec fere et quaedam eius generis ab iis disputari solent (Cic., *De rep.*, I, 34, 53).

Haec fere dicere habui de natura deorum (Cic., *De Nat. deor.*, V, 39, 93).

Haec fere quae nota tibi esse vellem (Cic.).

V. – Adverbia « *ita, sic, tam* » et adiectivum « *tantus* », sequente *ut*, non semper augent significationem verbi vel nominis cui apponuntur, sed eam saepe restringunt; ¹ v. g.:

Vestri imperatores *ita triumpharunt*, ut Mithridates pulsus superatusque regnaret (Cic., *Pro leg. Man.*, 3).

Itaque hoc est quod multi fortasse fecerunt, sed *ita multi*, ut ii, quos innocensissimos meminimus aut audivimus, non fecerint (Cic., *Verr.*, III, 82).

Praesidii tantum est, ut ne murus quidem cingi possint (CAES., *De Bel. gal.*, VI, 35).

VI. – Adverbium « *penitus* » venuste vim auget verborum quae particula « *per* » incipiunt; v. g.:

Omnis animorum motus *penitus* per noscendi (Cic., *De Orat.*, I, 5, 17).

Cognitis *penitusque perspectis* rebus (Cic., *De Orat.*, I, 20, 92).

Intrandum est in rerum naturam et *penitus* quid ea postulet *pervidendum* (Cic., *De Fin.*, V, 16, 44).

B) – Regula generalis.

I. – Vera facta sunt adverbia aut saltem adverbiorum more construi possunt

¹ « *Non ita* » cum adiectivis aut adverbii, eorum significationem restringit; v. g.: Simulacra præclaræ, sed *non ita antiqua* (Cic., *Verr.*, IV, 49). - Quibus homines *non ita valde* moventur (Cic., *De Nat. deor.*, I, 31).

« *Non item* » oppositionem denotat; v. g.: O spectaculum uni Crasso iucundum, ceteris *non item* (Cic., *Attic.*, II, 21),

¹⁰ quaedam substantiva, praesertim in ablativo, ¹ ut « *forte, sorte, diu, noctu, casu, iure, iniuria...* etc. »; v. g.:

Id evenit non temere, nec *casu* (Cic., *De Nat. deor.*, 2, 2).

Non quaero *iure* an *iniuria* sint inimici (Cic., *Verr.*, II, 2, 61).

²⁰ quaedam adiectiva aut participia ² in accusativo neutro; v. g.:

Iniuriis, quae propositae sunt a Catone facile resistemus (Cic., *Fam.*, I, 5).

Eaque scuta, quae fuerant *sublime* fixa, sunt humi inventa (Cic., *Div.*, 2, 31).

Commodum discesseras heri, quum Trebatius venit (Cic., *Att.*, XIII, 9).

³⁰ quaedam pronomina; v. g.:

Quid (= cur)?

Ego me in Cumano, praeterquam quod sine te, *ceterum* satis commode oblectabam (Cic., *Ad Q. frat.*, II, 14).

Beneficio isto legis Pompeius *nihil* uititur (Cic., *Agr.*, 2, 23).

⁴⁰ praepositiones non paucæ, scilicet: *ante, adversus, circa (circum), citra, clam, contra, coram, extra, infra, iuxta,*

¹ Dicimus etiam adverbiorum more *magnam partem, suam vicem, id genus, id temporis, id aetatis, magnopere, tantopere, summopere...* etc.; v. g.: *Magnam enim partem* ex iambis nostra constat oratio (Cic., *Or.*, 56). - *Id aetatis iam sumus*, ut omnia fortiter ferre debeamus (Cic., *Fam.*, VI, 20).

NB. - Accusativus adverbii more usurpatus, non est nisi accusativus graecus, seu relationis.

² a) Praesertim apud poëtas; v. g.: Cometae sanguinei *lugubre* rubent (VERG., *Aen.*, X, 272). - *Horrendum stridens adducta sagitta* (VERG., *Aen.*, V, 19). - *Transversa fremunt venti* (VERG., *Aen.*, V, 19). - *Acerba tuens* (VERG., *Aen.*, IX, 794). - *Infunda furentem* (VERG., *Aen.*, VIII, 489).

NB. - Huiusmodi accusativus est etiam accusativus graecus.

³ b) « *Brevi* » adverbium ex eo factum videtur, quod intelligitur *tempore* aut *oratione*. Duplex inde eius significatio ususque manavit. Interdum enim *brevi tempore* declarat. Saepe vero pro *breviter* ac *pauca* usurpatur (Cfr. TURSELLINI).

*pone, post, propter, subter, super, supra, ultra;*¹ v. g.:

Ante, unus erat toto naturae vultus in orbe (Ov., *Metam.*, I, 5, 6).

Sensibus et animo ea quae extra sunt percipimus (Cic., *De Nat. deor.*, 2, 59).

Haec pecunia tota recuperata est multis post annis (Cic., *Flac.*, 2, 3).

5°) denique coniunctio «dum» fit adverbium et usurpatum pro «adhuc», quoties non, aut nihil, aut neque, aut vix antecedit; v. g.:

Nondum erat auditum te ad Italianam adventare (Cic., *Fam.*, II, 6).

Nihilandum audieramus (Cic., *Fam.*, XII, 7).

Neque dum rem perfectam arbitrabatur (Cic., *Claud.*, 27).

Vixdum epistolam tuam legeram, quum ad me Curtius venit (Cic., *Att.*, IX, 2).

(Ad proximum numerum).

S. Leonardi in Helvetia.

I. Jss.

IOANNA ANTIDA THOURET

Die vigesima septima mensis novembris, anno millesimo septingentesimo sexagesimo quinto, Ioanna Antida Thouret, in oppido Sarcey, intra fines Bisuntinae dioeceseos, obscuru quidem loco, sed a parentibus religionis studio praestantibus in lucem suscepta est. Iam a prima adolescentia eae emicuere in puella animi virtutes, quae futurae sanctitatis fastigium portenderent: singularis erga Deum piezas, quam aequales, hortante Parocho, in exemplum intuebantur; eximia in suos caritas, qua, matre morte praerepta, sorores et fratrem, pueritiam nondum egres-

sos, maternis prosequebatur officiis; summa erga pauperes liberalitas, quos ut reficeret quotidiano cibo se privare non dubitabat; mira denique cura, ne qua conscientiae candorem labecula aspergeret: ita quidem ut, hac ducta formidine, perpetuae castitatis voto se obstrinxerit.

Sed Deus arctiori vinculo Ioannem Antidam sibi coniungere volebat. Itaque haec, iam inde fere a pueritia, monasticae vitae desiderio rapiebatur. Domesticum inde certamen, patre suisque obstantibus, immo illi, ne propositum adduceret ad effectum, necessaria subsidia denegantibus; quae tamen omnia, superno freta auxilio, Ioanna Antida superavit. Quippe, neque precibus mota, neque minis perterrita, neque percommodae conditionis illecta spe, in proposito persistit: et in pueras «a caritate» nuncupatas, quum vi gesimum secundum ageret aetatis annum, cooptata est. Tribus in Lingonensi monasterio transactis mensibus, in aedes Parisienses missa est, ut ibi tirocinium expletret; quod dolorum tirocinium non immrito dixerim. Tot enim, tantaque inde usque Ioanna Antida forti sustulit animo, ut insigne, per totum vitae cursum, haeroicae patientiae speciem ediderit.

Exeunte saeculo octavodecimo, illa iam ingruerat seditionum procella, quae non modo totam Galliam cruento luctuque complevit, sed catholicae Ecclesiae fundamenta subruere et fere delere nomen, sacrilego ausu, conata est. Sacerdotibus ea lex indicta, ut vel impio se obligarent iureiurando, vel sua munera obire veterentur. Hinc Episcopi sua sede pulsi; greges legitimo pastore viduati: iis vero, qui a fidelitate erga Romanum Pontificem desciscere recusassent, durissima haec facta conditio, ut vel patria extores ad exteris migrarent regiones, vel, ne fideles suae curae commissi religionis carerent subsidiis, nascentis Ecclesiae exempla aemulati, privatis delitescere in domibus,

¹ Haec praepositionum in adverbia immutatio fit etiam in linguis hodiernis.

ibique clam sacra facere cogerentur. Id temporis Ioanna Antida sacra ueste induita, in Parisiensi valetudinario, quod vocant *des Incurables* aegrotis curandis totam se devoverat; ibi vero quae usque adhuc a suae disciplinae praeceptis religiosissime servandis, nulla corporis infirmitate, nulla immo morbi vi detenta fuerat, in tanta Ecclesiae catholicae oppressione, animi angoribus longe gravioribus excruciali coepit. Neque tamen defuit officio. Ne a Sacerdotibus, qui per sacrilegum iusurandum civili se mancipaverant potestate, sacramenta recipere, mira restitit constantia, neque plebeculae furore neque militum probris adduci potuit, ut conscientiam proderet; vi itaque, aegrotorum inter lacrymas, valetudinario extrusa est.

Sed maius illi impendebat exitium. Qui tunc imperii summam tenebant, id sibi proposuerant, ut avitae fidei vestigia omnino disperderent: qua re religiosas sodalitates, velut extrellum catholicae Ecclesiae in Gallia propugnaculum, dissolvendas esse censuerunt. Ioanna Antida sine tecto Parisiis relicta, in natale oppidum perrexit; quo in itinere, longo quidem et infesto, quot quantaque fuerit perpessa, non facile dictu est. Ut sibi necessaria ad vitam compareret, stipem emendicare debuit: aliquando vero, quum neminem invenisset, qui sibi praebaret hospitium, humi sub divo, noctem transigere coacta est. Vesontione aliquantis per constitit; mox domum, penes sororem, reversa est.

Dei famula religiosa vota nondum nuncupaverat: is tamen in ea erat virtutum splendor, qui vitae sanctitatem, religiosi status propriam, mirifice ostenderet. Ut divinus cultus in tanta temporum tristitia, quoad fieri posset, restitueretur, nihil intentatum reliquit: civilis potestatis intrepidis verbis sprevit minas, mortis periculo aliquando sese obiicere non dubitavit. Quum late pateret in oppido morbi contagium, ut aegrotis opem ferret non sibi

pepercit; quaeque die in eos curandos incubuerat, noctu sacerdotes in latebris perquirebat, qui eorum exciperent confessionem eosque caelesti pabulo reficerent.

Verum Dei famula sentiebat se ad altiora vocari, religiosaeque claustralitatis vitae, a qua fuerat per dirum nefas avulsa, desiderio incendebatur. Quod quum iniquae leges impleri non sinerent, initio in Helvetiam se contulit, ut ibi pia quadam in domo, cui nomen inditum *La retraite chrétienne* pietati exercenda et pueris eruditis sese dederet, mox in Galliam redux, superno afflatu, quum bellum deferibusset Catholicae Ecclesiae indictum, de nova in Bisuntina dioecesi instituenda mulierum sodalitate cogitare coepit. Vincentianae non immemor disciplinae, quam fuerat amplexa, hanc sodalitatem ita sibi Ioanna Antida animo proposuit, ut non tantummodo supplici precatio divino se addiceret servitio, sed effusa etiam erga omnes caritate, sive quod aegrotorum curam ageret, sive quod indigentium occurseret necessitatibus, sive quod pauperes pueras instituendas susciperet. Quae sane officia tempori videbantur accommodatoria: quippe quibus patriae ruinae, post summam per plures annos rerum perturbationem, opportuna remedia afferrentur.

Oratio in volumen excresceret si omnia referrem, quae Dei famula sustinuit ut tantum opus adduceret ad exitum: quot fuerit usque fere ad mortem affecta aerumnis; quibus obiecta livoris morsibus; quot in se non modo malevolentium sed eorum quoque, quorum erat favere incoptis, odia concitaverit. Nunc Parochus, vitae quidem integratate praeditus, sed invida fraude deceptus, gravia illi intulit impedimenta, contendens non Episcopo sed sibi deberi obedientiam, eoque procedens ut illam domo removendi sibi arbitrium arrogaret. Nunc de nomine quo Dei famula novam sodalitatem designaverat *Sororum a cari-*

tate mota quaestio: obsistente sodalitate Filiarum a caritate ne istiusmodi designatio ascisceretur. Mitto falsorum criminum insimulationem; mitto innumeratas difficultates in quas Dei famula est undique delapsa, ne a civili potestate, a lege requisitam approbationem impetraret. Sed vulnus mittere nequeo Ecclesiasticae disciplinae tum inustum, ex quo acerbissima omnium vexatio in Dei famulam redundavat. Quum enim S. Sedis auctoritas novae sodalitatis regulam confirmasset, Episcopus Bisuntinus, gallicana lue haud immunis, ne haec regula sua in dioecesi admitteretur, reluctari ausus est. Ex quo factum ut, quae in Bisuntina dioecesi sodalitati nomen dederant, vi coactae, a Dei famula desciscerent; cui Vesunctionem reversae haec reservata sors, ut, Episcopi decreto, domi in qua ipsa principem sodalitatis constituerat sedem, illi interdiceretur ingressus. Itaque non aliud illi licuit, quam clausam ianuam maerenti animo osculari.

Verum divino Numinis humanorum conatus resistere non valent. Sodalitas, rento nomine *Sororum a caritate*, addita tamen caelestis patroni mentione, « sub S. Vincentii de Pauli patrocinio », altiores egit radices et propagari coepit; quaeque Vesunctione expellebatur, hanc Italia nostra libentissime est amplexa: ubi, Neapoli primum, mox in Pedemontana regione mulieres illae in caritate exercenda ita excelluerent, ut omnium in se admirationem converterent.

Dei famulae id erat in optatis, ut etiam Romae apud Petri Cathedram suae sodalitatis conderet domum; verum vota, post eius mortem implenda, tunc effectu caruerunt. Etenim iam tempus adventabat, divino consilio praefinitum, quo Dei famula post tot exantatos pro Deo proximisque labores, post crucem tam diu invicto animo perlatam, promeritum inter Superos praeium consequi deberet. Mense

maio anni millesimi octigentesimi vigesimi sexti primum apoplexi est correpta; tres fere menses mortis praesensione non equidem territa, sed recreata, corpore licet fesso, miro animi vigore, sua adhuc obiit officia; denique exeunte mense augusto ex alia eaque subita morbi accessione, Dei complexu fructa est.

Sanctitatis fama, quae Dei famulam viventem fuerat comitata, ea demortua latius pervagata est: fidelium numerus, qui, opem imploratur, ad eius sepulchrum confugent, eiusve flagitarent reliquias, magis magisque in dies excrevit. Inde factum est ut, pluribus etiam id postulantibus Episcopis, inquisitio de more fuerit suscepita; post quam die sextadecima mensis iulii anni millesimi decimi noni, S. Sedis auctoritate, causa rite initium habuit. Omnibus expletis, quae canonicae requirunt leges, quumque constaret tum de heroicis virtutibus tum de miraculis, die vigesima tertia mensis maii anni millesimi nongentesimi vigesimi sexti in Vaticana Basilica Ioanna Antida Beatarum in numerum sollemniter adscripta est. Mox alia duo accesserunt, Beata Ioanna Antida deprecante, a Deo patrata miracula, Ecclesiae auctoritate legitime agnita, ita ut die octava mensis augusti superioris anni MCMXXXIII sanctum fuerit « tuto procedi posse ad sollemnem Beatae canonizatiōnem ». Hanc sententiam die Deiparae in Caelum Assumptae sacra auctoritate sua confirmavit Pius P. XI, qui fidelibus ad pontificium solium undique confluentibus sollemnia de ritu explevit die XIV mensis Ianuarii currentis anni MCMXXXIV.

VINCENTIUS SACCONI
Sacri Consistorii Advocatus.

... Scelus intra se tacitum qui cogitat illum.
Facti crimen habet.

IUVENAL, Sat., XIII.

LITTERARUM RELIQUIAE IN VITA PRIVATA PRISCORUM ROMANORUM

Postquam in rerum religiosarum finibus indicia et reliquias litterarum collegerimus, perpendimus, iuvat in alias quoque oras regionesve vitae communis introspicere, ut ibi etiam indicia et quasi semina humanarum artium deprehendere possimus. Et primum omnium si in vitam quotidianam agricolarum et artificum inspiciamus, carminula quaedam occurserint nobis, non indigna quae in memoriam revocentur. Nam Festus (p. 93 M. = 66 Te. D. P.) de pueris flaminum ministerio addictis loquens, memorat, « Flaminum Camillum » appellari puerum ingenuum patrimum, et matrimum, ¹ qui Flaminus Diali ad sacrificia praeministrat; subiungitque ex aliorum sententia, omnes pueros ab antiquis « Camillos » appellatos esse, sicut habetur in antiquo carmine, quum pater filio de agricultura praeciperet:

Hiberno pūlvere, | vérno lúto, || grándia fárra, | Camille, métés.

Idem canticum rusticum adfert Macrobius in *Saturn.* V, 20, 18, ubi librum memorat vetustissimorum carminum, qui ante omnia quae a Latinis scripta sunt compositus ferebatur; subiungitque inde Vergilium, veterum sibi ornamenta trahentem derivasse illud suum: *Hiberno laetissima pulvere farrā, laetus ager.*² Quod qui secum aure sua quodammodo auscultet, statim numerum deprehendet, quattuorque κῶλα facile distinguet, binis ictibus signata. Perperam profecto Baehrensius (*Fragm. poēt. Rom.*) anapaesticum pedem audire sibi visus est, nec minus

erravit Frid. Marxius (*Zeitsch. f. österr. Gymn.*, 1897, p. 63) senos ictus iambicos audiri adfirmans; ipse Leo (D. Saturn. Vers. in *Abhandl. Göttingensibus*, 1905) cola distinguens: *hiberno pulvere verno luto — grandia farrā*, quae duo cola unum versum efficiant, non sat probabilem viam sequutus videtur. Prudentius Norden in celebri opere, cui titulus *Röm. Kunstprosa* (p. 159) de soluta oratione non sine rhythmo loquitur, consentiente Hauero (*Zur äl. röm. Lit. — Gesch.*, in *Festschrift für GOMPERZ*, Vindobonae, 1902, pag. 389), qui ἀρχαϊκῶς scriendum coniecit hoc modo; *hibernod pulverid — vennod lutod — grandia fara — casmie metes*.

Nos infra sermonem instituemus de prisco saturnio versu, et concludemus hic non rhythmicam prosam, sed versus saturnios prioris formae generisque, agnoscendos esse.

Habes, hic, lector suavissime, vetustissimi carminis rusticī exemplum; unum exemplum, sed multa huiusmodi cantica vulgaria extitisse, facile conici potest. Coniecturam firmabit Vergilius in *Georgicis* monens (385):

Ausonii ... coloni

*Versibus incomptis ludunt risuque soluto,
Oraque corticibus sumunt horrenda cavatis,
Et te, Bacche, vocant per carmina laeta, tibique
Oscilla ex alta suspendunt mollia pinu ...
Ergo rite suum Baccho dicemus honorem
Carminibus patriis ...*

Nec verbis discrepat, re concinens, Tibullus (II, 1, 51):

*Agricola adsiduo primum satiatus aratro
Cantavit certo rustica verba pede.
Et, satur, arenti primum est modulatus avena
Carmen ut ornatos diceret ante Deos,
Agricola et minio suffusus, Bacche, rubenti
Primus inexperta duxit ab arte choros.*

En habes hic quoque rustica verba versusque incomptos, at carmina laeta, in Bacchi aliorumque Deorum honorem, nec non simplicem avenam numeris concinemtem; habes etiam personas horrendas ca-

¹ Id est, cui pater et mater adhuc vivunt.

² *Georg.*, I, 101. Cfr. SERVIVM DANIELINVM, ad hunc Verg. locum.

vatis corticibus sumptis, vel ora ipsa minio rubenti suffusa; habes cum cantu choreas et mollia oscilla ex alta pinu suspensa, qui mores iam antiquitus sane servabantur. Idem Tibullus in eadem elegia, post paucos versus, alia opera rusticorum memorat, et pueros verno de flore coronas facientes Laribus imponendas, et puellas laneis pensis coloque intentas fuso, opus adposito pollice versante, et textrices adsiduas Minervae, ut ille ait, operatas; quarum aliqua *cantat et adplauso latere tela sonat*; ¹ en igitur canticum textricis inter cetera vulgaria carmina adnumerandum.

Denique revocemus in memoriam Horatii iter Brundisium (*Sat.*, I, 5) et noctem a qua mali culices ranaeque palustres somnos avertunt, dum absentem amicam *cantat nauta, multa vappa prolatus*, et cum eo certatim *concinit* viator; et habebis etiam cantiones amatiorias, ne ulla recensitoris popularis musae exempla etiam vestitis temporibus desideres.

Quid plura? Non deest etiam cantilena nutricum infantes motu cunaru sapientium; nam Scholiasta ad Persii Satiram tertiam (v. 16), ubi vox occurrit « lallare » memorat voces nutricum: *lalla, lalla, lalla*, aut dormi aut lacta. ² Manifestum est, vulgo omnia paene momenta vitae, tum laeta tum tristia, cantum quemdam suum nulla non aetate habuisse!

ALEXANDER AURELI.

¹ Cfr. Non., I, s. v. « Sarcinatricis »; non ut quidam volunt « Sarcitricis »; quasi a sarciendo, sed magis a sarcinis, quod plurimum vestium sumant. Varro, ὄνος λύπας: *homines rusticos in vindemia incondita cantare, Sarcinatrices in machinis*.

² « Lactare » proprie est italice *allattare*; contra lac sugere dicebatur « lactere » (Romuius parvus atque lactens, uberibus lupinis inhians, *Cihatil.*, 3, 19). Sed ut apud Nonium locus Livii Andronici legitur: « Ego puerum interea ancillae subdam *lactantem* meae ne fame peribat », ita vulgo *lacta* dici poterat pro *lacte*.

SAPIENTUM PERVESTIGATIONES A RADIOPHONICA VATICANA STATIONE LATINE VULGATAE

NOTAE.

DE STELLARUM TRANSVOLANTUM TURBINE
DIE IX MENSIS OCTOBRI MCMXXXIX.

Die nona mens. Octobris MCMXXXIX inter horas 18,30 et 22 temporis medii Greenwich caelum inopinato ob stellarum transvolantium frequentiam splendidum spectaculum exhibuit. Earum numerus universus aestimari nequit: certe plura millia superavit. Circa horam octavam summa fuit frequentia: tunc Hamburgi numeratae sunt 345 stellae transvolantes spatio unius momenti primi. Saepe plura simul apparebant per aera species fascium ad modum sicut in ignibus artificio factis, perinde ac si ortum accepissent a disruptione corporis in aerem terrae circumiectum penetrantis. Punctum radians erat in costellatione Draconis, in ascensione recta 17h 45m et declinatione + 55° 23'; hinc calculus subductus est orbitae parabolicae, cuius elementa satis similia erant elementis orbitae cometae Giacobini-Zinner, habentis periodum 6.6 annorum. Iamvero constat terram vespere illius diei ix Octobris proximam fuisse eius nodo descendenti, ita ut vix dubium sit, quin stellae illae transvolantes fuerint fragmenta dictae cometae, quae die 16 Iulii huius anni per suum periherium transivit. Iam anno 1925 Davidson astronomus fieri posse nunciaverat stellas transvolantes ex radiante in asc-recta 263° et declinatione 54° fieri, ac reapse die ix Octobris anni 1926 Denning observaverat caelestes faces ex radiante non multum inde distante, quorum tamen multitudo cum frequentia huiusc anni 1933 nullatenus erat aequiparanda.

I. STEIN.

NOTITIAE.

DE ANTIQUISSIMIS CAELI SPECULIS.

Caeli specula Universitatis Leydensis, ex antiquissimis, tercentesimum annum celebrat a quo condita fuit. Initium enim habuit anno millesimo sexcentesimo trigesimo tertio, Iacobo Golio auctore. Initio tamen non tantum ad scientiae inquisitiones, sed potius scholarum adiumento et visitantium satisfactioni inserviebat.

Labente tempore vix perstisset dicendum est; ultimo vero saeculo magna habuit incrementa, et nunc, moderante W. de Sitter, inter potissima adnumeranda est.

Post Leydensem speculam antiquissima sunt quae in Utrecht, Copenhagen, Parisiis, et Greenwich exstiterunt.

Sed prae omnibus vetustate praestat Vaticana, quae in Collegio Romano, cum studiorum praeclara sede ipsa initium habuisse dicenda est, ubi P. Clavius et socii ad Calendarii reformationem, Gregorio Papa decimotertio iubente, intenderunt.

DE ISOTOPO HYDROGENII.

Pondus athomicus pro hydrogenio asumitur, ut notum est, assignando pondus 16 athomo oxigenii. Sed postquam existentia isotopi oxigenii 18 demonstrata est, pondus hydrogenii non amplius referendum est ad 16, sed ad permixtionem 16 et 18.

Ex alio capite mensura directa pro athomo hydrogenii, per spectrographum massae habita, valorem praebet maiorem quam qui ex comparatione cum oxigenio deducitur.

Ad hanc discrepantiam explicandam iam duos ante annos Birge et Menzel hypothesim existentiae alicuius isotopi hydrogenii proposuerunt.

Anno elapsi Urey, Briekwedde et

Murphy examini subiicientes linea spectrales a residuis evaporationis hydrogenii liquidi emissas, strias detexerunt, quae hydrogenio H₂ respondent.

Recentius vero Bainbridge et socii, per spectrographum massae athomos hydrogenii duplicitis ponderis detegere et ponderare potuerunt. Separatio fieri potest etiam per electrolysim.

Existentia huius isotopi hydrogenii respondet existentiae aquae, cuius pondus specificum exsuperat unitatem et congruenter gradus solidificationis et ebullitionis elevatur, et index refractionis decrescit.

Talis aqua, in qua athomi hydrogenii duplicitis ponderis sunt, effectus habet lethales, ut etiam de aqua distillata novimus.

DE FLUCTUATIONE IN INTENSITATE RADIUM COSMICORUM.

Cl. viri V. F. Hers et R. Steinmauer in epistula ad commentarium anglicum hebdomadarium *Nature* referunt quae circa intensitatem radiationis cosmicae deducere fas est ex mensurationibus per circiter duos annos perductis in summo monte Hafelekars prope Innsbruck, h. e. ad altitudinem duorum millium et trecentorum metrorum.

Ad haec resumuntur:

1) Nulla adest intensitatis oscillatio, quae tempus siderale sequatur. Quaedam vero augmentatio invenitur relate ad tempus loci, et quidem maxima intentio locum habet duabus fere horis post meridiem.

2) Neque ulla appetet intentionis origo ex praesentia macularum in sole. Ad summum dici poterit adesse quoddam visibile incrementum post aliquot dies, inter decem et quindecim, postquam maiores quaedam maculae per meridianum centrale solis transierint.

3) Magneticae tempestates non videntur influere in intentionem radiationis. Si tamen medius valor per quasdam horas post tempestatem assumitur, intentio diminuta apparet, contra ea quae Corlin in Suedis invenit. Quod tamen ex eo explicari potest quod observationes a Corlin factae respiciunt altiorem latitudinem, nempe graduum sexaginta trium.

4) Denique, quod ad naturam radiationis spectat, observationes videntur confirmare naturam corpuscularem.

DE HELIO INVENTO APUD OPPIDUM LARDARELLO.

Inter substantias aërifomes, quae propiciuntur ex naturalibus gasosum iactibus, vulgo *soffioni*, qui apud Lardarello in Etruria inveniuntur, quaedam adsunt quae ad industriae applicationes valde conferre possunt, ut metanus, hydrogenium et helium.

De his locutus est vir princeps Ginori Conti in Conventu disciplinarum Italico, qui recens Bariis locum habuit, et praesertim de methodo ad helium secernendum deque usibus quibus aptandum.

DE RADIIS X POSITIVIS.

W. M. Coates et E. O. Lawrence ex studiorum Universitate Californensi per venerunt ad emissionem radiorum, qui radiis X comparandi sunt; per projectio nem vero ionorum positivorum ex hydrargyrio sub potentiali mille millium voltarum excitantur.

Quamvis non appareat quomodo exitus ad usum induci queant, valde tamen res interest pro scientiae inquisitionibus.

DE INQUIRENDO IN ALUMINIUM AQUIS INCLUSUM.

Doctor Victorius Gazzi agens de praesentia aluminii in aquis naturalibus, asserit, hoc reapse inveniri in omnibus fontibus, quamvis aliquando in quantitate

minima, ita ut difficillimum evadat in illud inquirere per chimicam analysism.

Adest autem securior et sensibilior via, ipse Auctor addit, per analysism spectroscopicam; quedam enim striae ex aluminio emissae facile detegi possunt, etiam si minima adsit metalli copia.

EPISTOLARE SOCIORUM COMMERCII

« Pittacium » quid?

JOSEPHUS FORNARI, commentarii « Alma Roma » moderator, cl. viro PETRO CONTI doctori, s.

Quaeris a me quid sibi velit vocabulum illud « pittacium », a quo libera pluries in nostro commentario responsa legisti.

Pittacium, a graeco recto fonte πίττακιον, apud Latinos schedula brevis, seu membrana aut chartae particula dicebatur, quae alicui rei pice vel cera aliave re affigetur. Exempli gratia, apud Petronium (*Satyr.*, 34) invenies: « Allatae sunt amphorae vitreae diligenter gypsatae, quarum in cervicibus pittacia erant affixa cum hoc titulo: Falernum Opimianum annorum centum ». Non incongruum itaque nobis visum est verbum adhibere ad significanda parva illa insignia solutae missionis, gummi illita, quae litteris adglutinantur, nomenque italicum habent: *francobollo*. Phrasa igitur: « Libera a pittaciis responsa id exprimere voluimus, quod italicice diceatur: « Lettere di risposta senza francobolli ».

Tenesne nunc rem? Si vocabula alia suggestenda habueris ad eumdem sensum reddendum, aperi; disceptabimus, et si iure meliora reputaverimus, tibi libenter morem geremus: nunquam enim oraculum in hisce edere praesumpsimus! Vale.

HORAE SUBSECIVAE

POPINA

*Unde hic virorum vana iocantium
Erumpit ingens clamor et absonus
Perstringit aures? Aestuosa
Lurida scenna premens tabernae
Consumit horas turba bibentium.
Hinc cede, mentem qui cupis integrum,
Et vos, verecundae puellae,
Hinc celeres prohibete gressus.
Non hic procaci frena licentiae
Sunt ulla, promptae non modus amphorae.
Crebro sub haustu poculorum
Sordet humus graveolente vino.
Potu cientur pectora fervido:
Mens iam labat: iam multa loquaciter
Iactantur: ardent saeviuntque
Iurgia sanguineaque rixae.
En qui madentes immodico mero
Aegre recedunt limine foetido:
Utroque cervicem reclinant:
Saepe pedes titubant inertes.
Illos iacentes per medium viam
Pungunt cachinni praeterireuntum.
O foeda res! O non ferendum
Probrum hominum tenebrisque di-
gnum!
Cur, o Noeme, o maxime conditor
Arcae, liquorem promere vineae
Tu primus ausus? Quanta clades
Inde tuos fluit in nepotes!
Ast immerentem stultus ego patrem
Nequidquam iniquis questibus urgeo.
Satore rerum sic volente,
Nectareos gerit uva succos.
Effeta vinum corpora recreat,
Vires reducit, dimovet asperas
Curas, fugat mœstem timorem,
Laetitiam revocat salubrem.
In nostra pravi nos mala vertimus,
Quae tanta Numen commoda praebuit.
Mortalium flagrans libido
Dulcia in atrum adhibet venenum.*

A. BASILI.

COLLOQUIA LATINA¹

II.

Formulae bene precandi

MAGISTER, BERNARDINUS, CAECILIUS,
FLORIANUS.

MAGISTER. — Formulas illas, quibus aliqui aut aliquibus latino moreque christiano bene precari possumus mihi recitato, Bernardine.

BERNARDINE. — Hem, praceptor.

MAG. — Quibus verbis peregre abeunti seu in viam se danti optares prospera?

BERN. — *Hoc iter felix faustumque tibi sit!* — Bene prospereque istud tibi itineris adveniat. — *Vale feliciter.*

MAG. — Aliter.

BERN. — *Faxit Deus (vel faxint Superi)
uti salvus et incolmis revertaris.* — Bene prospereque istuc tibi itineris eveniat. — *Bene ambula et redambula.*

MAG. — Quibus peregre redeunti?

BERN. — *Optatus mihi et carus accidit
tuus iste redditus.* — *Reditione tua multum
me exhilaratum sentio.* — *Quod sanus
reverteris (vel reversus sis) gaudeo.* — *Deo
sint gratiae, qui te firmum valentemque
nobis restituit.* — *Tua reversione (vel tuo
reditu) etiam atque etiam laetor.* — *Gratu-
tulus tibi reduci.*

MAG. — Prudentibus et coenantibus bene precare, Caecili.

CAECILIUS — *Escam potumque vestrum
Deus benedicat.* — *Sit vobis hoc prandium
(seu coena) salutaris.* — *Utinam istae epu-
lae conducant vestris corporibus.*

MAG. — Ad te mox redibo, Bernardine, si Florianum interrogavero. Age, Floriane, quid dices aegrotanti, quod audiat libentissime?

¹ Ex IACOBI PONTANI opere, cui titulus: *Progymnasmata latinitatis.* — Passim retractavit hodierisque moribus aptavit I. F.

FLORIANUS. - *Deus tui misertus valetudinem tibi redintegret.*

MAG. - *Dic reliqua, nam plura recordor me dictasse vobis.*

FLOR. - *Ab hac febri (ab ista colica, ab isto morbo) Ille te liberet, qui sanavit omnem languorem. — Medicinam malo tuo Deus misericors faciat — Levare dolores tuos et depellere morbum istum dignentur Superi. — Ex ipsis morbis sanum te atque integrum videre quamprimum cupio.*

MAG. - Sat multa. Quid sternutanti, Bernardine?

BERN. - *Salve. — Salvere te iubeo. — Deus te servet. — Sit saluti. — Faustum ac felix!*

MAG. - Nihil aliud?

BERN. - Nihil, quod sciam, aliud dixisti in hoc genere.

MAG. - Propinanti seu bibenti?

BERN. - *Sit saluti. — Prosit — Proficiat. — Conducat; quae vulgi sunt. — Sit felix haustus. — Sit salubris potio. — Bibe salutem. — Bene te! — Bene tibi! — Accipio perliberter.*

MAG. - Diem et noctem.

BER. - *Hic tibi dies candidus illuxerit. — Felix procedat tibi hic dies. — Haec nox tibi commoda transigatur. — Prosperam, placidam tibi istam noctem precor. — Somnus tibi placidus contingat. — Moliter cubes.*

MAG. - Optato aliquid boni honorem adipiscientibus, Floriane.

FLOR. - *Hic honor tibi perpetuus sit. — Superi hanc gloriam (istud decus) tibi perpetuum faciant. — Hunc honorem Deus tibi conservet atque augeat. — Gratulor honore isto; Deus faxit, ut eo dignus maneas.*

MAG. - Opus quodpiam adgredienti?

FLOR. - *Quod bene vertat. — Quod fauste feliciterque cadat (eveniat). — Tuis coepitis adsit (faveat) Deus. — Deus incoepita tua ad felicem exitum perducat. — Deus hunc laborem tuum fortunet.*

MAG. - Novo anno ineunte, quae bona verba dicemus?

FLOR. - *Hic annus tibi faustus procedat. — Vive hunc annum sanus et incolamis. — In proximum annum tibi laeta omnia.*

MAG. - Nihil est praeteritum. Amo vos multum de memoria et diligentia.

ANNALES

De armis ponendis disquisitiones.

Galliae propositionibus de armis in universum deponendis respondit Germania; quam dictitant declarasse se earum nonnullis - non sine tamen cautionibus atque etiam moderationibus - accessuram: ratio haec conciliatrix spem induxit futurum, ut, in via quae ad aliquam fructuosam metam perducat, insuperabilia obstacula tandem removeantur.

Italia interim litteris ad ceteras nationes missis proposita sua declaravit: se inita iam pacta fideliter servare velle, ac Germaniae redditum ad Geneveses conuentus auspicari. Protestatur quaestionem de armis deponendis nisi mutuo consensu solvi posse; aliter enim cursim quaeque civitas ad novas copias instruendas contenderet. De Germanorum quaesitis disserens, animadvertisit nationem hanc aequalitatem repetere non quidem armorum ad offensionem, verum ad unam defensionem; iuris igitur aequalitatem ab armorum aequalitate illam disiungere; huiusmodi autem ius Germaniae recognitum, Germanicis postulatis eam vim tribuitur, cuius evidentia haud facile negari liceat.

Consideranda quidem Gallica de securitate quaesita: haec vero satis de firmitate sua amittent, quum Germania de novis instruendis armis consiliis certo renuntiaverit. Proponitur igitur ab Italia pactum,

usque ad annum MCMXL ratum habiturum, cuius fundamentum sint et «status quo» et circumscriptio a Germania oblata; per quod vero quaevis ad «bellum chimicum» referantur, continentibus recognitionibus adhibitis, praescribantur omnino; praescribatur civilium gentium ballistis incendiariis oppressio; militaresque expensae terrestriaque arma ut hodie sunt serventur; quibus quidem terminis et Gallis quaevis satis fieret, namque vel numero trecentorum millium armatorum Germaniae concesso, satis superque de Germanorum armis Gallia haberet.

Anglia quoque rogationes suas circa argumentum edixit, quae iisdem consiliis de mutua opera ac mediatione inter Galliam et Germaniam praestanda continentur, verum ab Italia in eo discrepant, quod non ex «statu quo» procedant, sed ex progredienti armorum limitatione.

Ex parte sua Roosevelt, Civitatum foederatarum Septentrionalis Americae praeses, sermonem habuit de pace apud omnes populos assequenda, in quo tria capita ad rem posuit: foedus inter nationes omnes ineundum ad abolenda, idque brevi quidem tempore, arma ad offensionem a singulis nationibus parata; promissio ab unaquaque natione sollemniter facienda, in ceterarum nationum territorium se nunquam invasuram; consequens inde aperta cognitio eorum, qui gladii usui fidant adhuc.

O utinam haec perfici valeant!

* * *

Inter Austriam et Germaniam discrimen.

Austria apud Germaniam conquesta est quod per emissarios suos Austriaci populi disciplinam subvertat; quum autem Germanici gubernii responsum minime satisfaciens Austriaco administratorum collegio visum sit, quippe quod, prouti di-

ctitant, adfirmaret de discrimine inter Austrorum gubernium atque historicum totius Teutonici populi motum potius agi, futurum videtur ut res ad Nationum Societatem proxime deferatur.

* * *

Gallicae res.

Novo administratorum collegio, cui D'Aladier praepositus, melior fortuna haud contigit. Quum enim ipse praeses tam severis provisionibus usus fuisset in eos praesertim qui publicae tranquillitati tutandae praepositi erant, ut iustae parum atque immodicae viderentur, Fabry prius et Pietri ipsi administrari suscepimus ab abdicarunt, ac deinde alii omnes, ea praesertim ratione quod seditiones ac tumultus nedum cessarent, vi crescerent: ad incendia enim, ruinas caedesque ventum est. Dum scribimus, de civilium rerum administratione concedenda agitur Doumergue, reipublicae quandam praesidi, qui privatus nunc vivit, et a partium studio omnino remotus.

POPICOLA.

VARIA

Julius II Pontifex et Ioannes Paulus Baglioneus, Perusinorum tyrannus.¹

Julius Pontifex eius nominis secundus, anno salutis MDV Bononiam exercitum duxit ut Bentivoliorum familiam, quae eius urbis imperium centum iam annos tenuerat, loco moveret. Eademque in

¹ Ex NICOLAI MACHIAVELLI *De republica disputationes ex prima decade T. Livii*, lib. I. - Latine vertit H. Bindi.

expeditione etiam Ioannem Pagolum Baglioneum, Perusinum tyrannum, sua sede expellere decreverat, ut ceteros item, qui urbes Ecclesiae per vim tenerent. Eius rei causa quum ad Perusiam urbem accessisset, et notum iam omnibus esset quid in animo haberet, tamen impatiens morae noluit exercitum exspectare, sed inermis quasi urbem ingressus est, in quam Ioannes Pagolus, defendendi sui causa, non exigas copias contraxerat. Is autem eodem furore quo res suas administrare solebat, una cum milite, cui custodia sui corporis demandata, sese in Pontificis potestatem dedit; a quo abductus est, relictusque alias qui Ecclesiae nomine urbem gubernaret. Hac ipsa in re magnopere admirati sunt viri sapientes, qui Pontificem comitabantur, cum Pontificis ipsius temeritatem, tum abiectionem vilemque Ioannis Pagoli animum, nec causam intelligebant, ob quam permotus idem Pagolus hostem suum inermem (quod illi cum perpetua nominis sui memoria facere licebat) non subito oppresserit, et tam pretiosa spolia diripuerit; quum Pontifex urbem ingressus fuisset, Cardinalibus tantum suis stipatus, qui pretiosissimas quasque suarum rerum secum habebant. Neque enim credebatur Pagolus a tanto facinore vel sua bonitate, vel animi conscientia abstinuisse: quod in hominem sceleratum huiusmodi pii affectus cadere non viderentur. Quum igitur haec de re variae essent Sapientum virorum sententiae, concluserunt tandem id ei accidisse, quod ita comparatum sit, ut homines neque plane pravi esse queant, neque perfecte boni.

* * *

Simius et Delphinus.

Solebant quondam mercatores in Ionginquis navigationibus assumere catellas meltaeas, aut simiolos, quorum lusibus

taedium navigandi levarentur. Quodam igitur Atticam cum simiolo praetervecto, non longe a Sunio, promontorio regionis illius, vehementissima oritur tempestas, et inhorrescit mare, atque fluctus tanta vi concitantur, ut navis everteretur. Disiectis igitur ac fluitantibus rebus et hominibus, nabat in undis et Simius. Hunc conspicatus Delphinus, misertus illius, quod esse hominem arbitraretur - (singularis enim amor est erga genus humanum Delphinorum) - adnatat ad Simium et susceptum evehere ad terram incipit. Iamque in conspectu erat Piraeus, ibidemque navale Atheniensum, quum interrogat Delphinus Simium an esset civis Atheniensis. Qui quum respondisset, se et esse civem Atheniensem et in ea urbe nobilibus parentibus procreatum, amplius ille an noscitur posset Piraeum rogat. Tum Simius, optimum illum amicum et summum ac imprimis familiarem esse suum inquit, ratus de homine Delphinum loqui. Quo tam impudenti mendacio offensus Delphinus, in mare se demersit et vanum Simiolum in aquis suffocandum reliquit.

Contra vanitatem et mendacia haec fabula narratur, quae saepenumero gloriosulis non solum detimento atque probro, sed etiam exitio fuisse compertum est.

* * *

Pro iudicibus mensarum eleganticibus.

ESCARUM ORDO:

Solani tuberosi glomeramina in iure dispersa.

Capo elixus cum brassica in butyro ei caseo cocta, Parmensium more.

Iecur porcinum salgamis conditum.

Lumbus vitulinus veru assus.

Collyra Florentina.

* * *

locosa.

Pater Tuccio:

— Si quis adveniat me quaerens, dic me domi non esse.

— Sin autem adveniat?...

Tuccius ad bonam frugem contendere tandem videtur. Amico:

— Oh! vere puer ignavissimi sumus et inertissimi!

AMICUS. — Heus tu! Singulari numero loquaris!

TUCCIUS. — Oh! vere puer ignavissimus et inertissimus es!

* * *

Aenigmata.

I.

Mene legis recte? Vocor in discriminis Martis,

Ut primo strepuit buccina rauca sono;

Mene legis retro? Turcarum rex dominusque,

Asseclis Christi bella cruenta tuli.

II.

Lictorem consul *primum* iubet ore severo

Qui contemptorem statuit punire *secundae*.

Tota viret semperque viret laetissima ramis.

Aenigmata in superiore fasciculo proposita his respondent: 1). *An-na*; 2). *F-astus*.

LIBRORUM RECENSIOQUIRINUS FICARI, *Decennalia* (Pisauri, 1933).

Carmen, magna laude in Locrensi certamine ornatum, in duas partes divisum est: altera achrostica sententia continetur: *Benito*

Mussolinio Italiae populique Duci, Romani Imperii Restauratori, Patriae Vita, Victoria, ac Romanam et Ducem, matrem et filium latinas et Christianas traditiones sequentem novasque leges Italiam et terrarum orbem docentem celebrat. Altera pars antiquam Romanam Palilias celebrantem revocat: Vergiliū et Horatium inducit, alterum optimos Romae viros, quorum virtutes italicus Dux renovat, celebrantem, alterum, Romulum revocantem, qui Romanam restauratam a novo Conditore praenuntiat et praedicat.

Carmen antiquas novasque res, maxima arte moliens, exametris et alchaicis ornatisime conditum, etiam expolitis italicis versibus redditum est.

DOMINICUS MIGLIAZZA, *Dux* (Mediolani, 1933).

Carmen Alchaicum. in poëtico certamine antea iudicatum, nunc diligentius expolitum, Romae renascenti dicatum, Auctor, qui, optimus magister, optimos discipulos formavit, et ab initio, omnibus viribus, renatis Fascibus favit, Mediolani edidit.

Poëta revocat Romae ortum et res a Romanis gestas. Ut olim Catilina Urbem evertre conatus est, nuper civilis furor Italiae minabatur:

Vir plebe natus nostra salus erit.

Italia resurrexit, omnia florent, Polum ipsum virtus Italica petit.

Carminis exitus summa poësis fastigia aggreditur:

*Est ardua e terris ad astra
semita: Romulidum alta virtus
et ipsa crevit sanguine plurimo.
Nonne Italorum gloria nobilis,
si patriae, immensum per aequor,
ultimus adsociatur orbis?*

Auctori gratulamur et optima admirati maiora exspectamus.

Anconae

JUNIUS GARAVANI.

